

NAJWYŻSZA IZBA KONTROLI
Delegatura w Poznaniu

P/12/122
LPO-4101-05-01/2012

Poznań, dnia 13 lipca 2012 r.

Pan
ppłk Marcei Sauermann
Dyrektor
Zakładu Karnego
we Wronkach

WYSTĄPIENIE POKONTROLNE

Na podstawie art. 2 ust. 1 ustawy z dnia 23 grudnia 1994 roku o Najwyższej Izbie Kontroli¹, zwanej dalej „ustawą o NIK”, Najwyższa Izba Kontroli Delegatura w Poznaniu przeprowadziła w Zakładzie Karnym we Wronkach kontrolę sprawowania opieki medycznej wobec osób pozbawionych wolności.

W związku z kontrolą, której wyniki przedstawione zostały w protokole kontroli, podpisanym w dniu 2 lipca 2012 r., Najwyższa Izba Kontroli, na podstawie art. 60 ustawy o NIK, przekazuje Panu Dyrektorowi niniejsze wystąpienie pokontrolne.

Najwyższa Izba Kontroli, pomimo stwierdzenia nieprawidłowości, pozytywnie ocenia działania służące zabezpieczeniu praw osób pozbawionych wolności do opieki medycznej, podejmowane w Zakładzie Karnym we Wronkach w latach 2010 – 2012 (I kw.).

Pozytywną ocenę uzasadnia prawidłowa organizacja opieki zdrowotnej dla osób pozbawionych wolności oraz przestrzeganie praw osadzonych do składania skarg i wniosków w zakresie ochrony zdrowia. Stwierdzone nieprawidłowości dotyczyły przede wszystkim: niezapewnienia niektórych warunków bezpiecznego wykorzystania urządzeń rentgenodiagnostycznych oraz niepowołania w 2011 r. kierownika apteki zakładowej.

1. Organizacja zakładu opieki zdrowotnej Zakładu Karnego we Wronkach (Zakład Karny), w skład którego wchodziły: ambulatorium wraz z izbą chorych, poradnia stomatologiczna, pracownia radiologiczna oraz apteka zakładowa, była zgodna ze statutem nadanym przez Ministra Sprawiedliwości i regulaminem organizacyjnym.

Dział kwatermistrzowski Zakładu Karnego wywiązał się z obowiązków, określonych w art. 62 ust. 1 pkt 1-2 ustawy z dnia 7 lipca 1994 r. Prawo budowlane², polegających na poddaniu budynków, w których udzielane były świadczenia zdrowotne, okresowym kontrolom stanu technicznego. Kontrola NIK stwierdziła, że z powodu braku środków finansowych nie wykonano zaleceń dotyczących wyprowadzenia ponad dach przewodów wentylacyjnych na dachu pawilonu III. Brak środków finansowych był także przyczyną, stwierdzonego po kontrolach Państwowej Straży Pożarnej, niewyposażenia Zakładu Karnego w wymagane oświetlenie awaryjne pawilonów I i III.

Według stanu na dzień zakończenia kontroli, niektóre pomieszczenia zakładu opieki zdrowotnej Zakładu Karnego, w tym izby chorych, celi mieszkalno-kwarantannowej oraz pomieszczeń pawilonu III, nie spełniały

¹ Dz. U. z 2012 r. poz. 82 ze zm.

² Dz. U. z 2010 r. Nr 243 poz. 1623 ze zm.

niektórych wymogów określonych przez Ministra Zdrowia w rozporządzeniu z dnia 2 lutego 2011 r. w sprawie wymagań, jakim powinny odpowiadać pod względem fachowym i sanitarnym pomieszczenia i urządzenia zakładu opieki zdrowotnej³. Działania dostosowawcze tych pomieszczeń, podjęte dotychczas przez dyrekcję Zakładu Karnego na podstawie programu z 2007 r., pozytywnie zaopiniowanego przez Państwowego Powiatowego Inspektora Sanitarnego w Szamotułach, zmierzają do wypełnienia przedmiotowych wymogów w terminie wynikającym z obowiązujących przepisów, tj. do 2016 r.

Lokal apteki zakładowej Zakładu Karnego zasadniczo spełniał wymogi określone przez Ministra Sprawiedliwości w rozporządzeniu z dnia 1 kwietnia 2003 r.⁴ w zakresie powierzchni oraz wyposażenia. Stwierdzone uchybienia dotyczące niezapewnienia wystarczającej wymiany powietrza w pomieszczeniach apteki oraz brak destylatora, zostały usunięte. Kontrola NIK stwierdziła natomiast, że w 2011 r. w aptecce nie ustanowiono kierownika, co naruszało art. 93 ust 1 ustawy z dnia 6 września 2001 r. Prawo farmaceutyczne⁵. Przyczyną powstania tej nieprawidłowości był długotrwały okres poszukiwania pracownika o odpowiednich kwalifikacjach. NIK zwraca ponadto uwagę na zbyt małą w stosunku do postanowień regulaminu porządkowego zakładu opieki zdrowotnej, częstotliwość kontroli pomieszczeń ambulatorium przeprowadzanych w badanym okresie przez kierownika apteki.

2. W ocenie NIK, w Zakładzie Karnym zapewniono prawidłową organizację służb odpowiedzialnych za gospodarowanie aparaturą i sprzętem medycznym, w tym za jego właściwą eksploatację i konserwację, określając zadania w tym zakresie w regulaminie organizacyjnym. Zakład Karny dysponował dokumentacją potwierdzającą poddawanie sprzętu medycznego niezbędnym przeglądom, naprawom i konserwacjom, co zapewniło prawidłową eksploatację i dostępność do tych urządzeń, bez konieczności ich wyłączenia z użytkowania.

Pracownia rentgenodiagnostyczna Zakładu Karnego wraz z aparatem rentgenowskim, posiadały wymagane art. 5 ust. 4 ustawy z dnia 29 listopada 2000 r. Prawo atomowe⁶ zezwolenia na ich uruchomienie i stosowanie, a stan techniczny tej pracowni odpowiadał wymaganiom określonym w rozporządzeniu Ministra Zdrowia z dnia 21 sierpnia 2006 r. w sprawie szczegółowych warunków bezpiecznej pracy z urządzeniami radiologicznymi⁷. Od 2011 r. do przeprowadzania badań radiologicznych wykorzystywano nowe stacjonarne urządzenie, które zastąpiło dotychczas użytkowany aparat rentgenowski wyprodukowany w 1973 r.

NIK zwraca jednak uwagę, że znajdująca się w pracowni instrukcja ochrony radiologicznej nie została opatrzona datą podpisania i nie zawierała zasad podtrzymywania pacjentów podczas badań, co naruszało wytyczne do opracowania ww. instrukcji zamieszczonych w załączniku nr 3 do ww. rozporządzenia. Ponadto w toku przeprowadzonych oględzin stwierdzono w pomieszczeniu pracowni obecność aparatu EKG, który według § 13 ww. rozporządzenia nie powinien się tam znajdować. Uchybienie to zostało usunięte w trakcie kontroli.

Dyrekcja Zakładu Karnego, stosownie do postanowień art. 7 ustawy Prawo atomowe, zapewniła do 20 marca 2012 r. wewnętrzny nadzór nad przestrzeganiem wymagań ochrony radiologicznej w pracowni rentgenodiagnostycznej, sprawowany przez osobę posiadającą uprawnienia inspektora ochrony radiologicznej. W ocenie NIK, działaniem nierzetelnym było dopuszczenie do sytuacji, że w okresie od 21 marca do 31 maja 2012 r., w wyniku wygaśnięcia tych uprawnień, przedmiotowy nadzór nie był sprawowany (właściwy nadzór nad przestrzeganiem wymagań ochrony radiologicznej przywrócony został dopiero w trakcie kontroli, tj. z dniem 1 czerwca 2012 r.).

W okresie objętym kontrolą spełnione zostały wymogi, określone w § 6 ust. 1, § 7 i § 9 rozporządzenia Ministra Zdrowia z dnia 27 marca 2008 r. w sprawie minimalnych wymagań dla jednostek ochrony zdrowia udzielających świadczeń zdrowotnych z zakresu rentgenodiagnostyki, radiologii zabiegowej oraz diagnostyki

---

³ Dz. U. Nr 31 poz. 158

⁴ Dz. U. Nr 65 poz. 609

⁵ Dz. U. z 2008 r. Nr 45 poz. 271 ze zm.

⁶ Dz. U. z 2012 r., poz. 264

⁷ Dz. U. Nr 180 poz. 1325

i terapii radioizotopowej chorób nienowotworowych⁸, w zakresie zatrudnienia w pracowni rentgenodiagnostycznej lekarza oraz technika radiologii, a także przeprowadzania systematycznych kontroli dawek dozymetrycznych.

W okresie tym nie podjęto jednak niektórych wymaganych działań mających na celu zapobieganie medycznemu wypadkom radiologicznym, określonych w art. 33c ust. 7 ustawy Prawo atomowe. W pracowni rentgenodiagnostycznej funkcjonowały wprawdzie przepisy określające system zarządzania jakością, jednak w latach 2010 – 2011 nie przeprowadzono w niej obowiązkowych corocznych wewnętrznych audytów klinicznych, co naruszało § 12 ust. 1 rozporządzenia Ministra Zdrowia z dnia 25 sierpnia 2005 r. w sprawie warunków bezpiecznego stosowania promieniowania jonizującego dla wszystkich rodzajów ekspozycji medycznej⁹, a następnie w § 53 ust. 1 rozporządzenia Ministra Zdrowia z dnia 18 lutego 2011 r. w sprawie warunków bezpiecznego stosowania promieniowania jonizującego dla wszystkich rodzajów ekspozycji medycznej¹⁰. Audyt dotyczący 2011 r. został przeprowadzony dopiero w trakcie kontroli NIK.

Stwierdzono także przypadki nieprzeprowadzania lub przeprowadzania z niewłaściwą częstotliwością podstawowych testów eksploatacyjnych urządzeń rentgenowskich, użytkowanych w Zakładzie Karnym. Dotyczyło to testów: geometrii, powtarzalności dawki ekspozycji i rozdzielczości przestrzennej rentgenowskiego aparatu stomatologicznego oraz testów: geometrii, powtarzalności dawki i oceny kratki przeciwrozproszeniowej aparatów ogólnodiagnostycznych. Nieprzeprowadzanie wymienionych testów podstawowych stanowiło naruszenie § 10 ust. 6 ww. rozporządzenia Ministra Zdrowia z dnia 25 sierpnia 2005 r. w sprawie warunków bezpiecznego stosowania promieniowania jonizującego..., a następnie przepisu § 9 ust. 6 ww. rozporządzenia Ministra Zdrowia z dnia 18 lutego 2011 r. Przeprowadzone w Zakładzie Karnym, przez podmioty zewnętrzne, specjalistyczne testy eksploatacyjne urządzeń rentgenodiagnostycznych, potwierdziły ich sprawność i bezpieczeństwo użytkowania. Niemniej jednak NIK zwraca uwagę na przepis § 9 ust. 9 pkt 2 tego rozporządzenia, zgodnie z którym stosowanie urządzeń radiologicznych jest niedopuszczalne w przypadku niewykonywania testów eksploatacyjnych z wymaganą częstotliwością.

3. W Zakładzie Karnym w kontrolowanym okresie przestrzegano obowiązku poddawania skazanych badaniom okresowym i kontrolnym przewidzianym w rozporządzeniach Ministra Sprawiedliwości z dnia 31 października 2003 r. w sprawie szczegółowych zasad, zakresu i trybu udzielania świadczeń zdrowotnych osobom pozbawionym wolności...¹¹ oraz z dnia 23 grudnia 2010 r. w sprawie udzielania świadczeń zdrowotnych osobom pozbawionym wolności...¹². Badania wstępne osadzonych w latach 2010 – 2012 nie były przeprowadzane z uwagi na fakt przyjmowania przez Zakład Karny w kontrolowanym okresie wyłącznie skazanych, którzy podlegali już tym takim badaniom w innych jednostkach penitencjarnych.

W okresie objętym kontrolą w Zakładzie Karnym przeprowadzonych zostało 1.997 profilaktycznych badań rentgenodiagnostycznych klatki piersiowej osadzonych. Analiza terminowości wykonania tych badań wykazała, że prawie we wszystkich przypadkach przeprowadzano je w terminach, określonych w § 4 ww. rozporządzenia Ministra Sprawiedliwości z dnia 31 października 2003 r. w sprawie szczegółowych zasad..., a następnie przepisem § 6 ust. 1 ww. rozporządzenia Ministra Sprawiedliwości z dnia 23 grudnia 2010 r. w sprawie udzielania świadczeń zdrowotnych.... Stwierdzone dwa przypadki opóźnień wykonania badań (6,9% badanej próby) miały charakter incydentalny, a opóźnienia wynosiły (11 i 22 dni).

NIK zwraca uwagę na występującą w Zakładzie Karnym tendencję wzrostu liczby osadzonych odmawiających poddania się profilaktycznym badaniom rentgenodiagnostycznym klatki piersiowej. Zdaniem NIK tendencji tej przeciwdziałać może promowanie tej formy profilaktyki zdrowotnej.

4. Zakład Karny, zgodnie z obowiązującym regulaminem organizacyjnym, zapewniał udzielanie świadczeń zdrowotnych dla osadzonych w warunkach ambulatoryjnych bez opieki całodobowej. W przypadkach nieobecności na terenie Zakładu Karnego lekarza więziennej służby zdrowia, opieka medyczna była udzielana

---

⁸ Dz. U. Nr 59 poz. 365 ze zm.

⁹ Dz. U. Nr 194 poz. 1625

¹⁰ Dz. U. Nr 51 poz. 265

¹¹ Dz. U. Nr 204 poz. 1985

¹² Dz. U. z 2011 r. Nr 1 poz. 2

osadzonym przez lekarzy pogotowia ratunkowego. Funkcjonujący w Zakładzie Karnym system informowania lekarzy o zgłaszanych przez osadzonych potrzebach odbycia wizyt ambulatoryjnych i udzielenia konsultacji przez specjalistów więziennej służby zdrowia, obejmował zarówno datę zgłoszenia jak i termin porady, co umożliwiało monitorowanie terminowości realizacji świadczeń.

W badanym okresie, w Zakładzie Karnym systematycznie wzrastała liczba ambulatoryjnych porad lekarskich udzielanych osadzonym (z 24.422 w 2010 r. do 26.945 w 2011 r. i 8.938 w I kw. 2012 r.) oraz odsetek takich świadczeń udzielanych przez podmioty pozawięziennej służby zdrowia (z 0,9% w 2010 r. do 1% w 2011 r. i 1,4% w I kw. 2012 r.). Badanie czasu oczekiwania przez osadzonych na udzielenie porady lekarskiej, przeprowadzone na próbie 256 zgłoszeń, wykazało, że średnio wynosiło ono 1,9 dnia. Na udzielenie konsultacji specjalistycznych przez stomatologa, urologa, dermatologa i laryngologa osadzeni oczekiwali średnio od 7 do 14 dni, natomiast przez neurologa – średnio od 15 do 45 dni.

Liczba porad specjalistycznych udzielonych osadzonym przez lekarzy konsultantów więziennej służby zdrowia wyniosła: 8.005 porad w 2010 r., 7.587 w 2011 r., 2.657 w I kw. 2012 r. natomiast przez lekarzy specjalistów spoza więziennej służby zdrowia odpowiednio: 217, 275 i 126. W toku kontroli nie stwierdzono przypadków odmowy przyjęcia osadzonych przez lekarzy.

Szczegółowe zasady udzielania świadczeń zdrowotnych osadzonym w izbie chorych zostały określone w regulaminie porządkowym zakładu opieki zdrowotnej, działającego w Zakładzie Karnym. Okresy przebywania osadzonych w izbie chorych były zróżnicowane i wynosiły: od jednego do 365 dni w 2010 r., od pięciu do 216 dni w 2011 r. oraz od siedmiu do 26 dni w I kw. 2012 r.

NIK zwraca uwagę na brak spójności pomiędzy harmonogramem przyjęć osadzonych przez lekarzy ambulatorium, zamieszczonym w „Regulaminie porządkowym zakładu opieki zdrowotnej” i w „Porządku wewnętrznym Zakładu Karnego”. Uchybienie to zostało usunięte w trakcie kontroli NIK.

Wybór pozawięziennych podmiotów leczniczych udzielających świadczeń zdrowotnych w sposób ciągły, był wynikiem konkursów ofert przeprowadzanych na podstawie art. 27 ust. 1 ustawy z dnia 15 kwietnia 2011 r. o działalności leczniczej¹³. Konsultacje specjalistyczne udzielane osadzonym w Zakładzie Karnym przez lekarzy specjalistów pozawięziennej służby zdrowia dotyczyły przypadków nagłych oraz wynikały z konieczności zapewnienia świadczeń przez ośrodki wyższej referencji.

Przeprowadzona w 2010 r. przez Sąd Okręgowy w Poznaniu kontrola Zakładu Karnego w zakresie przestrzegania praw osadzonych do opieki zdrowotnej, nie wykazała nieprawidłowości.

W kontrolowanym okresie, żadnych uchybień w funkcjonowaniu zakładu opieki zdrowotnej nie wykazały także kontrole wewnętrzne, przeprowadzane zgodnie z przepisami rozporządzenia Ministra Sprawiedliwości z dnia 14 sierpnia 2003 r. w sprawie trybu przeprowadzania kontroli jednostek organizacyjnych Służby Więziennej¹⁴.

W kontrolowanym okresie Zakład Karny nie został objęty kontrolą kompleksową, przeprowadzaną na podstawie § 7 ust. 2 ww. rozporządzenia Ministra Sprawiedliwości z dnia 14 sierpnia 2003 r.

5. Spośród 1.811 skarg osadzonych na funkcjonowanie Zakładu Karnego, 417 (23%) dotyczyło opieki medycznej, z czego tylko pięć (1,2%) zostało uznanych za zasadne. W ocenie NIK, rozpatrywanie w Zakładzie Karnym tych skarg, polegające na przekazywaniu ich wyłącznie osobom do tego uprawnionym oraz informowaniu skarżących o sposobie ich załatwiania, było prawidłowe. W sprawach tych nie przestrzegano jednak siedmiodniowego terminu na przekazanie skarg do załatwienia przez Okręgowy Inspektorat Służby Więziennej (OISW), określonego w § 5 rozporządzenia Ministra Sprawiedliwości z dnia 13 sierpnia 2003 r. w sprawie sposobów załatwiania skarg i próśb osób osadzonych w zakładach karnych i aresztach śledczych¹⁵. Przyczyną tej nieprawidłowości było przeprowadzanie w Zakładzie Karnym postępowań wyjaśniających, poprzedzających przekazanie skarg do OISW, w celu skrócenia dalszej procedury.

---

¹³ Dz. U. Nr 112, poz. 654 ze zm.

¹⁴ Dz. U. Nr 151 poz. 1470 ze zm.

¹⁵ Dz. U. Nr 151 poz. 1467 ze zm.

6. Kontrolą NIK w zakresie poprawności stosowania ustawy z dnia 29 stycznia 2004 r. Prawo zamówień publicznych¹⁶ (Pzp) objęto cztery postępowania o zamówienia publiczne dotyczące zakupu leków i aparatury medycznej o łącznej wartości 1.073,4 tys. zł. W ocenie NIK, zlecenie tych zadań następowało zgodnie z przepisami tej ustawy.

Przedstawiając powyższe oceny i uwagi, Najwyższa Izba Kontroli wnosi o:

- 1) zapewnienie wymaganej częstotliwości przeprowadzania w pracowni radiologicznej klinicznych audytów wewnętrznych,
- 2) prowadzenie przez kierownika apteki zakładowej kontroli ambulatoriów na zasadach określonych w regulacjach wewnętrznych Zakładu Karnego,
- 3) terminowe przekazywanie do rozpatrzenia przez właściwe organy skarg dotyczących funkcjonowania Zakładu Karnego.

Najwyższa Izba Kontroli Delegatura w Poznaniu, na podstawie art. 62 ust. 1 ustawy o NIK, oczekuje przedstawienia przez Pana Dyrektora w terminie 14 dni od daty otrzymania niniejszego wystąpienia pokontrolnego, informacji o sposobie wykorzystania uwag i wykonania wniosków bądź o działaniach podjętych w celu realizacji wniosków lub przyczynach niepodjęcia takich działań.

Zgodnie z treścią art. 61 ust. 1 ustawy o NIK, w terminie 7 dni od daty otrzymania niniejszego wystąpienia pokontrolnego przysługuje Panu prawo zgłoszenia na piśmie do dyrektora Delegatury NIK w Poznaniu umotywowanych zastrzeżeń w sprawie ocen, uwag i wniosków zawartych w tym wystąpieniu.

W razie zgłoszenia zastrzeżeń, zgodnie z art. 62 ust. 2 ustawy o NIK, termin nadesłania informacji, o którym wyżej mowa, liczy się od dnia otrzymania ostatecznej uchwały właściwej komisji NIK.

---

¹⁶ Dz. U. z 2010 r. Nr 113, poz. 759 ze zm.